

Urząd Miasta i Gminy Pleszew
ul. Rynek, 63-300 Pleszew
WPŁYNĘŁO

dnia 20-11-2019

L.dz. 6886/2019 zal.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.004.11.2019

21/6k
Rozwa
W

Pan
Arkadiusz Ptak
Burmistrz
Miasta i Gminy Pleszew
ul. Rynek 1
63-300 Pleszew

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/014 – Lokalne bezpieczeństwo energetyczne

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie ¹ ul. Rynek 1, 63-300 Pleszew
Kierownik jednostki kontrolowanej	Arkadiusz Ptak, Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew ² od 21 października 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Marian Adamek, Burmistrz od 16 listopada 2014 r. do 20 października 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonanie obowiązku planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy. 2. Kształtowanie polityki energetycznej gminy. 3. Działania w zakresie zapewnienia dostępności energii, ciepła i gazu. 4. Działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe. 5. Działania w zakresie udziału klastrów energii w zapewnieniu lokalnego bezpieczeństwa energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2019 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Adam Zaborski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/60/2019 z 06 czerwca 2019 r. [akta kontroli str. 1-2, 237, 240]

¹ Dalej: Urząd lub UMiG.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania gminy Pleszew⁵, w okresie objętym kontrolą, w zakresie zapewnienia lokalnego bezpieczeństwa energetycznego pod względem organizacji zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Gmina nie wypełniła obowiązku, wynikającego z art. 17 *ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw*⁶, uchwalenia w terminie do dnia 12 marca 2012 r. założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Przez ponad siedem lat Miasto było pozbawione podstawowego narzędzia w realizacji zadań własnych w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe. Może to stanowić dla przedsiębiorstw energetycznych podstawę do odmowy przyłączenia do sieci ubiegających się o to nowych odbiorców. Tym samym występuje ryzyko niezaspokojenia potrzeb mieszkańców Miasta w zakresie przyłączenia do sieci przez przedsiębiorstwa energetyczne, o których mowa w art. 7 ust. 5 *ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*⁷.

Poza powyższym, Gmina nie podejmowała działań niezbędnych do ustalenia stanu dostępności do poszczególnych nośników energii oraz zaplanowania zadań zapewniających pokrycie prognozowanego zapotrzebowania. Nie posiadała też wiedzy w zakresie działań dotyczących rozwoju infrastruktury energetycznej na terenie Gminy, ujętych w planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych, dla obszaru swojego działania, w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię.

Powyższe zaniechania stwarzało ryzyko, że rozwój infrastruktury energetycznej przedsiębiorstw dostarczających energię elektryczną i gaz nie będzie w pełni zabezpieczał potrzeb energetycznych mieszkańców Gminy. NIK ocenia negatywnie taki stan, w szczególności w odniesieniu do sieci gazowniczej, która mimo 15-letnich działań zmierzających do zgazyfikowania wszystkich miejscowości w Gminie jest dostępna jedynie w pięciu miejscowościach na 21 (24 % miejscowości).

W obszarze działań związanych z likwidacją negatywnych skutków dla środowiska funkcjonującego systemu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe Gmina nie wypełniła obowiązku sporządzenia *Programu ochrony środowiska*, do czego była zobowiązana nowelizacją *ustawy Prawo ochrony środowiska z 2014 r.*⁸ Zadania w tym zakresie, ustalone w innych dokumentów strategicznych (*Plan Gospodarki Niskoemisyjnej z 2015 r. z okresem realizacji do 2020 r., Program Ochrony Powietrza*⁹), były realizowane nie w pełni skutecznie. Nie stworzono też systemu monitorowania realizacji tych zadań oraz oceny efektów wdrażanych programów, mimo że programy te wymagały stworzenie takiego systemu monitorowania. Brak monitoringu mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji utrudniał lub wręcz uniemożliwiał kontrolę efektów prowadzonych działań w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, w tym w procesie zaopatrzenia mieszkańców Gminy w energię.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Gmina lub Pleszew.

⁶ Dz. U. z 2010 r. poz. 104 ze zm. Ustawa weszła w życie z dniem 11 marca 2010 r.

⁷ Dz. U. z 2019 r., poz. 755 ze zm. Dalej: *Prawo energetyczne*.

⁸ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), ustawa weszła w życie z dniem 5 września 2014 r.

⁹ Program Ochrony Powietrza oraz Plany Działań Krótkoterminowych są realizowane przez urzędy marszałkowskie od 2008 r.

W ocenie NIK, brak sieciowego systemu ciepłowniczego w Gminie, wysoki udział węgla jako źródła wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w połączeniu z prognozowanym wzrostem emisji CO₂, a także bardzo niski udział zgazyfikowania Gminy, wskazują istotne ryzyka dla bezpieczeństwa energetycznego Gminy pod względem dostępności odbiorców do nośników energii oraz negatywnym wpływem na stan środowiska.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie obowiązku planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy

1.1 Stan infrastruktury energetycznej oraz sposób zaopatrzenia odbiorców w nośniki energii

Opis stanu faktycznego

Gmina obejmuje 180,3 km² powierzchni i była zamieszkiwana w 2018 r. przez 28 622 mieszkańców, których liczba w porównaniu z 2014 r. zmalała o 2,6%. Gęstość zaludnienia w 2018 r. wynosiła 158,72 mieszkańca na km² i była mniejsza o 4,28 mieszkańca na km² niż w 2014 r. Na terenie Gminy, poza miastem Pleszew znajduje się 20 miejscowości. Gmina ma charakter rolniczy.

Urząd nie posiadał pełnych danych o odbiorcach energii oraz infrastrukturze sieci energetycznych (ciepła, energii elektrycznej i gazu). Nie dysponował również danymi odnośnie zagospodarowania nowych terenów na cele mieszkaniowe, planowanych inwestycjach w budowę nowych zakładów produkcyjnych wymagających dostępu do nośników energii oraz założeniami zawartymi w planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię wymaganymi art. 16 *Prawa energetycznego*.

Odnośnie planów rozwoju sieci gazowych i energetycznych Urząd podczas kontroli zwrócił się o powyższe informacje do spółek Energa Operator SA w Gdańsku oraz Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. w Warszawie, korzystając z przepisu art. 19 ust. 4 *Prawa energetycznego* stanowiącego, że przedsiębiorstwa energetyczne udostępniają nieodpłatnie Burmistrzowi plany rozwoju (art. 16 ust. 1 *Prawa energetycznego*) w zakresie dotyczącym terenu danej gminy oraz propozycje niezbędne do opracowania projektu Założeń do Planu Zaopatrzenia. Przedsiębiorstwa energetyczne do zakończenia kontroli nie przekazały dokumentów, o które wystąpił Urząd.

Obecnie Urząd posiada jedynie dane dotyczące inwentaryzacji infrastruktury sieci ciepłowniczej, a od 2018 r. prowadzi inwentaryzacje kotłów centralnego ogrzewania w jednorodzinnych budynkach mieszkalnych.

[akta kontroli str. 44-46]

System gazowniczy

Operatorem dystrybucyjnej sieci gazowniczej na obszarze gminy Pleszew jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.¹¹

Według danych PSG¹², stopień gazyfikacji Gminy wynosi 9,61%, a z 21 miejscowości znajdujących się na terenie Gminy zgazyfikowanych jest pięć.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: PSG.

¹² https://www.psgaz.pl/mapasystemu/PSG_data/index_2482.html.

Liczba użytkowników paliwa gazowego w latach 2015-2018 wzrosła o 9,7%, z 2 244 do 2 462. W okresie tym długość gazociągów (bez przyłączy) na terenie Gminy wzrosła o 9,97 km. Długość i ilość czynnych przyłączy gazowych wynosiła 3 507/102 szt./km w 2015 r., 2 835/103 szt./km w 2016 r., 3 615/106 szt./km w 2017 r. i 3 758/110 szt./km w 2018 r.

[akta kontroli str. 8, 432, 644]

System ciepłowniczy

Zaopatrzenie w ciepło w Gminie w 2015 r. odbywało się z następujących źródeł: kotłownie spółdzielcze 13%, gaz ziemny 10,3%, ogrzewanie węglowe 47,6%, odnawialne źródła energii¹³ 3,3%, ogrzewanie elektryczne 25,8%. Na koniec 2017 r. struktura ta przedstawiała się następująco: kotłownie spółdzielcze 9,6%, gaz ziemny 11,2%, ogrzewanie węglowe 45,3%, odnawialne źródła energii 9,0%, ogrzewanie elektryczne 24,9%¹⁴.

W Gminie nie ma podmiotu zajmującego się produkcją i dystrybucją ciepła. Działały trzy gazowe kotłownie osiedlowe o łącznej mocy 14,9 MW, będące własnością spółdzielni mieszkaniowych. Kotłownie te w 2015 r. zaopatrywały w ciepło 13% mieszkańców miasta Pleszewa. Ze względu na wzrost liczby mieszkańców miasta, odsetek ludności zapatrywanych w ciepło przez te kotłownie malał i wynosił 9,6% w 2017 r.¹⁵ Długość eksploatowanych sieci ciepłowniczych oraz przyłączy do budynków była stała i wynosiła odpowiednio 5,08 km oraz 0,674 km. Udział sieci preizolowanych w sieciach ciepłowniczych w tym okresie wynosił 100%.

Zamówiona moc cieplna z systemu ciepłowniczego spółdzielni mieszkaniowych w latach 2014-2018 kształtowała się na poziomie 7,5 MW, a zużycie ciepła przez odbiorców w ramach miejskiego systemu ciepłowniczego wzrastało z 53 806 GJ w 2015 r. do 59 384 GJ w 2017 r.¹⁶ Straty ciepła utrzymywały się na poziomie 5 600-6 000 GJ.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonowały lokalne kotłownie, których liczba zmalała z 39 w 2015 r. do 29 w 2017 r.

Gmina nie dysponowała danymi dotyczącymi liczby indywidualnych źródeł ciepła, w 2018 r. rozpoczęto ich inwentaryzację.

[akta kontroli str. 142, 431-432]

System elektroenergetyczny

Gmina zasilana była w energię elektryczną z sieci wysokiego napięcia 400 kV (krajowego systemu elektroenergetycznego) łączącej Ostrów Wielkopolski z Poznaniem, poprzez linie średniego napięcia 110 kV zasilające dwukierunkowo rozdzielnicę 110/15 kV. Odbiorcy końcowi byli zasilani bezpośrednio ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Długość sieci dystrybucyjnej średniego (SN) i niskiego napięcia (nN) na koniec 2018 r. wynosiła 679,6 km, a sprzedaż energii elektrycznej dla 7 503 odbiorców w Gminie osiągnęła 53 009 MWh. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę wynosiło około 1 800 kWh rocznie.

Oprócz energetyki konwencjonalnej, na terenie Gminy na koniec 2018 r. znajdowały się 42 instalacje OZE o mocy zainstalowanej 13,49 MW, produkcja energii elektrycznej w 2018 r. wyniosła 13 976 MWh.

¹³ Dalej także: OZE.

¹⁴ Urząd nie dysponował pełnymi danymi w tym zakresie odnośnie 2018 r.

¹⁵ Urząd nie dysponował danymi w tym zakresie odnośnie 2018 r.

¹⁶ Zużycie ciepła w 2018 r. wyniosło 58 064 GJ.

W badanym okresie liczba odbiorców energii elektrycznej była na zbliżonym poziomie i wynosiła 7425-7523. Długość sieci dystrybucyjnej SN na koniec roku 2015 r. wynosiła 226,2 km, by w 2018 r. osiągnąć 227,8 km (wzrost o 0,7%). Długość sieci dystrybucyjnej nN na koniec 2015 r. wynosiła 435,2 km, a na koniec 2018 r. 451,9 km (wzrost o 3,8%).

Sprzedaż energii elektrycznej w Gminie wyniosła 38 399 MWh w 2015 r. i 53 009 MWh w 2018 r., wzrosła w tym okresie o 38%. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę rocznie wyniosło w 2015 r. 1 686 kWh i wzrosła w 2018 r. do 1 801 kWh, tj. o 6,8%. Stan infrastruktury elektroenergetycznej zapewniał dostawę energii elektrycznej każdemu odbiorcy na wymaganym przez niego poziomie.

Stan jakości powietrza w Gminie

Główne źródła emisji substancji do powietrza stanowią zakłady produkcyjne, kotłownie oraz ruch komunikacyjny. Wśród substancji emitowanych przez zakłady przemysłowe powiatu pleszewskiego przeważają dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Główny problem stanowi jednakże tzw. niska emisja, związana ze stosowaniem paliw gorszej jakości w paleniskach domowych oraz z działalnością małych zakładów, niepodlegających obowiązkowi posiadania decyzji o dopuszczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w swoim ostatnim *Raporcie o stanie środowiska w roku 2002* zakwalifikował teren Gminy do klasy wynikowej A, co oznacza, że nie są przekraczane wartości dopuszczalne dla zanieczyszczeń SO₂, C₆H₆, CO, O₃ oraz NO_x. W raporcie tym stwierdzono, że gmina Pleszew charakteryzuje się niewielkim stopniem lokalnego zagrożenia czystości powietrza z uwagi na rolniczy charakter, brak przemysłu ciężkiego, wielkiej energetyki i przemysłu chemicznego.

Stacja pomiarowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska zlokalizowana od 2015 r. w Pleszewie przy Al. Mickiewicza kontrolowała tylko stężenia pyłów PM₁₀ i PM_{2,5}, które w kontrolowanym okresie wynosiły:

- dla PM₁₀ – 39 µg/m³ w 2015 r., 38 µg/m³ w 2016 r., 38 µg/m³ w 2017 r. i 36 µg/m³ w 2018 r. (dopuszczalna norma średniorocznej emisji wynosiła 40 µg/m³);
- dla PM_{2,5} – 34 µg/m³ w roku 2015, 33 µg/m³ w 2016 r. 31 µg/m³ w 2017 r. i 28 µg/m³ w 2018 r. (dopuszczalna norma średniorocznej emisji wynosiła 25 µg/m³, natomiast od 1 stycznia 2020 r. będzie wynosić 20 µg/m³).

W *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej* z 2015 r.¹⁷, podano¹⁸, że podczas spalania nośników energetycznych w 2013 r. do atmosfery wyemitowano łącznie 78 560,29 MgCO₂, w tym 12 739,24 MgCO₂ przy spalaniu węgla, 10 416,29 MgCO₂ przy spalaniu gazu ziemnego oraz 55 404,76 MgCO₂ przy produkcji ciepła. W prognozie na 2020 r. przyjęto, że emisja dwutlenku węgla do atmosfery wzrośnie o 12,0% wynosząc 87 953,67 MgCO₂ w ciągu roku, w tym: spalanie węgla – 15 330,08 MgCO₂, spalaniu gazu ziemnego – 11 616,39 MgCO₂ i przy produkcji ciepła – 61 007,52 MgCO₂.

Do tych zanieczyszczeń powietrza emitowanych z lokalnych źródeł należy dodać zanieczyszczenia emitowane przez spalanie paliw w transporcie na terenie Gminy.

¹⁷ Przyjęty uchwałą Nr IX/85/2015 z dnia 25 października 2015 r., zmieniony uchwałą nr XI/122/2015 z dnia 17 grudnia 2015 r. Dalej także: PGN.

¹⁸ W oparciu o opracowanie własne gminy Pleszew na podstawie *Polityki energetycznej Polski do 2030 r.*

Wyniosły one 102 774,50 MgCO₂, w 2013 r., – a prognoza na 2020 r. przewiduje emisję 110 851,61 MgCO₂.

[akta kontroli str. 19, 106-107, 137-150]

1.2 Realizacja zadań w zakresie opracowania i przyjęcia założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Opis stanu faktycznego

Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw gminy miały obowiązek przyjęcia założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe lub aktualizacji posiadanych założeń w terminie dwóch lat od wejścia w życie tej ustawy, tj. do dnia 12 marca 2012 r. Gmina nie wypełniła obowiązku do końca okresu objętego kontrolą (6 września 2019 r.).

Urząd, działając na podstawie art. 19 ust. 4 Prawa energetycznego, zwrócił się w czerwcu 2019 r. do Energa Obrót SA, Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa SA., Energa Operator SA oraz Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. z prośbą o udostępnienie Burmistrzowi planów rozwoju, w zakresie dotyczącym Gminy oraz propozycji niezbędnych do opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. wymienione przedsiębiorstwa energetyczne do zakończenia czynności kontrolnych nie przekazały tych dokumentów.

W sierpniu 2019 r. Burmistrz podjął działania celem wyłonienia firmy doradczej, która opracuje założenia do planu zaopatrzenia miasta i gminy w nośniki energii. Ponadto, Urząd w sierpniu 2019 r. zlecił opracowanie *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Pleszew* przez Centrum Doradztwa Energetycznego sp. z o.o.

Osobą odpowiedzialną za opracowanie projektu *Założeń* był w latach 2014-2018 Burmistrz Marian Adamek. Realizację tego zadania regulamin organizacyjny Urzędu powierzał Wydziałowi Gospodarki Komunalnej

Urząd w okresie sprawowania przez Mariana Adamka funkcji Burmistrza nie posiadał danych niezbędnych do opracowania *Założeń*, w tym m.in. danych o odbiorcach energii, infrastrukturze energetycznej, stopniu dostępności dla odbiorców infrastruktury energetycznej, planach zagospodarowania nowych terenów na cele mieszkaniowe, planowanych inwestycjach w budowę nowych zakładów produkcyjnych wymagających dostępu do nośników energii, założeniami zawartymi w planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię wymaganymi art. 16 *Prawa energetycznego*.

Były Burmistrz Marian Adamek wyjaśnił¹⁹, że nie wykonał tego obowiązku ze względu na wysoki koszt wykonania *Założeń*, a także fakt iż taki dokument nie był potrzebny w przypadku ubiegania się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych. Według tych wyjaśnień opracowanie *Założeń* to koszt ok. 20 tys. zł, a mając na względzie, że *te dokumenty nie będą wykorzystane do innych celów, jak np. pozyskania środków zewnętrznych* brak było uzasadnienia dla wydawania środków publicznych. Postanowienia art. 18 ust. 1 pkt. 1 *Prawa Energetycznego* w zakresie planowania i organizacji zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe były w tej sytuacji – według tych wyjaśnień – realizowane na podstawie *Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Pleszew* oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które jako regulacje prawa miejscowego były wystarczające. Były Burmistrz stwierdził ponadto, że na koniec jego kadencji (listopad

¹⁹ Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z dnia 28 sierpnia 2019 r.

2018 r.) nie były zdefiniowane potrzeby mieszkańców na poszczególne rodzaje energii, choć według jego informacji potrzeby te były zaspokojone.

[akta kontroli str. 44-46, 428-430]

Od roku 2018 Miasto i Gmina Pleszew prowadzi inwentaryzację kotłów centralnego ogrzewania w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, pod kątem eliminacji przestarzałych pieców emitujących trucizny do atmosfery. Polegała ona na sprawdzaniu stanu technicznego pieców przez Straż Miejską i nanoszenia na nich informacji o koniecznym terminie wymiany.

W zakresie potrzeb dotyczących zaopatrzenia w nośniki energii nie były zgłaszane postulaty społeczne, również w formie petycji, bądź wniosków zgłaszanych na posiedzeniu Rady Gminy. Mieszkańcy Gminy składali w Urzędzie wnioski o przyłączenie do gazu, które były dalej przesyłane do Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. w Kaliszu.

[akta kontroli str. 44-46, 423-424]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Burmistrz nie dopełnił obowiązku opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Na mocy art. 17 *ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw* uchwalenie założeń miało nastąpić w terminie do 12 marca 2012 r. Najwyższa Izba Kontroli nie może podzielić wyjaśnień byłego Burmistrza Pleszewa, że politykę Gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło, paliwa gazowe można było oprzeć tylko na założeniach rozwoju Gminy określonych w *Studium* oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dokumenty te nie określały bowiem przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, nie określały przedsięwzięć racjonalizujących użytkowanie wymienionych nośników, nie wskazywały też możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii czy stosowania środków poprawy efektywności energetycznej. Wymienione kwestie należą do zadań własnych Gminy, wskazanych w art. 18 ust. 1 *Prawa energetycznego*, a których sposób realizacji winien być określony w *Założeniach do Planu Zaopatrzenia* (art. 19 ust. 3 *Prawa energetycznego*). Przykładowo, *Studium* z 2016 r.²⁰ wskazywało, że wykorzystanie wód termalnych jako alternatywnego źródła energii wymaga oszacowania możliwości ich wykorzystania. Takie oszacowanie potencjału tego źródła energii w Gminie oraz możliwości jego stosowania w systemie zaopatrzenia w energię winny być określone właśnie w *Założeniach do Planu Zaopatrzenia*. Jest to strategiczny dokument w zakresie realizacji przez Gminę zadań zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe, a jego brak może stanowić podstawę dla przedsiębiorstw energetycznych do odmowy przyłączenia do sieci. Art. 7 ust. 5 *Prawa energetycznego* stanowi bowiem, że przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii jest obowiązane zapewnić realizację i finansowanie budowy i rozbudowy sieci, w tym na potrzeby przyłączania podmiotów ubiegających się o przyłączenie, na warunkach określonych m.in. w założeniach lub planach, o których mowa w art. 19 i 20 *Prawa energetycznego*. Skoro obowiązek rozbudowy sieci ciąży na przedsiębiorstwach energetycznych w zakresie wynikającym z *Założeń*, to ich brak stanowi istotne ryzyko w zakresie bezpieczeństwa energetycznego pod względem dostępności mieszkańców do sieci.

²⁰ Uchwała nr XII/125/2016 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 22 stycznia 2016 r.

Dodatkowym elementem zwiększającym to ryzyko był brak wiedzy w Urzędzie o planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię, wymaganych na podstawie art. 16 *Prawa energetycznego*.

Na niewłaściwe rozumienie roli *Założeń do Planu Zaopatrzenia* wskazują wyjaśnienia byłego Burmistrza, że nie opracowano ich dlatego, że nie były potrzebne do ubiegania się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych, a dla innych celów nie byłyby wykorzystane. Brak tego dokumentu pozbawia Gminę określenia strategicznych kierunków prowadzenia lokalnej polityki energetycznej, a tym samym obniża poziom bezpieczeństwa energetycznego w zakresie pewności dostępu do nośników energii oraz zmniejszania negatywnego wpływu systemu zaopatrzenia w te środki na środowisko.

Urząd Miasta i Gminy Pleszew nie posiadał pełnych danych w zakresie inwentaryzacji odbiorców energii, a także o infrastrukturze sieci energetycznych (ciepła, energii elektrycznej i gazu). Nie dysponował również danymi odnośnie zagospodarowania nowych terenów na cele mieszkaniowe, planowanych inwestycjach w budowę nowych zakładów produkcyjnych wymagających dostępu do nośników energii oraz założeniami zawartymi w planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię wymaganymi art. 16 *Prawa energetycznego*.

Gmina nie skorzystała z przepisu art. 19 ust. 4 *Prawa energetycznego* stanowiącego, że przedsiębiorstwa energetyczne udostępniają nieodpłatnie Burmistrzowi plany rozwoju w zakresie dotyczącym terenu danej gminy oraz propozycje niezbędne do opracowania projektu *Założeń do Planu Zaopatrzenia*. Powyższe spowodowało brak wiedzy Urzędu Miasta i Gminy o potrzebach energetycznych mieszkańców.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sposób wykonywania obowiązków planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze Gminy Pleszew. Przez ponad siedem lat Burmistrz nie opracował założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. W efekcie Gmina była pozbawiona głównego narzędzia w planowaniu i organizacji zaopatrzenia w poszczególne nośniki energii. Urząd Miasta i Gminy nie dysponował też wiedzą o stanie infrastruktury energetycznej przedsiębiorstw zaopatrujących mieszkańców w energię oraz o ich planach rozwoju, jak również o zakresie zadań określonych w planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych. W takiej sytuacji Gmina była pozbawiona merytorycznych podstaw do skutecznego wykonywania zadań w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe.

OBSZAR

2. Kształtowanie polityki energetycznej gminy

2.1 Spójność w zakresie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego pomiędzy Założeniami do Planu Zaopatrzenia a strategicznymi dokumentami określającymi politykę rozwoju Gminy oraz obowiązującymi na terenie Gminy programami ochrony powietrza

Opis stanu faktycznego

Uwarunkowania dotyczące lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, przy braku *Założeń do Planu Zaopatrzenia*, uwzględnione zostały w następujących, obowiązujących w Gminie wymaganych prawem dokumentach strategicznych:

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Pleszew 2015–2023, została przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Pleszewie nr VI/39/2015 z dnia 14 maja 2015 r. Dla realizacji celu strategicznego *Rozwój infrastruktury* wskazano następujące działania:

- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i innych – wskaźnikiem realizacji miała być liczba obiektów objętych termomodernizacją, ilość zaoszczędzonej energii w wyniku przeprowadzonej termomodernizacji (MWh/rok),
- opracowanie i wdrożenia programu gospodarki niskoemisyjnej – nie podano wskaźnika,
- odnawialne źródła energii – wskaźnikiem realizacji miała być liczba oddanych do użytku instalacji OZE.

Nie określono zakresu rzeczowego tych działań oraz wartości docelowych wskaźników monitorujących działania.

Wykonanie uchwały powierzono Burmistrzowi.

[akta kontroli str. 443-463, 476-604]

W okresie objętym kontrolą Rada Miejska w Pleszewie dwukrotnie uchwałała *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pleszew*²¹ uchwałami nr XI/125/2016 z 22 stycznia 2016 r. oraz nr XXXVI/416/2018 z dnia 27 września 2018 r. W dokumentach tych poruszone zostały m.in. kwestie ciepłownictwa, wskazując, że większość gospodarstw domowych na terenie Gminy wykorzystuje do celów grzewczych tradycyjne źródła energii cieplnej (węgiel, koks i miał węglowy), a ciepłownictwo jest jednym z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń. W dokumencie wskazano na konieczność ochrony jakości powietrza atmosferycznego poprzez zastępowanie paliwa węglowego paliwami alternatywnymi: gazowymi, olejowymi, energią elektryczną, energią słoneczną i wiatrową. Te działania miały przyczynić się do radykalnej poprawy w tym zakresie, tym bardziej, że istniejąca sieć gazowa w części Gminy może być w większym stopniu wykorzystywana do celów ogrzewania mieszkań. W *Studium* nie wskazano obszarów, w których istniały potrzeby rozwoju sieci ciepłowniczej, energetycznej, założono natomiast że gazyfikacją zostaną objęte wszystkie miejscowości w Gminie.

[akta kontroli str. 247, 636-637, 837]

Według byłego Burmistrza Mariana Adamka²² powyższe akty prawa miejscowego realizowały postanowienia art. 18 ust. 1, pkt. 1 *Prawa energetycznego*.

[akta kontroli str. 250-419, 428, 451-459, 469-518]

Program ochrony środowiska na lata 2005-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, został przyjęty uchwałą Nr XXVIII/181/2005 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 27 stycznia 2005 r. Określono w nim m.in. następujące działania, których celem było ograniczenie zanieczyszczenia powietrza w procesie zaopatrywania w energię:

- termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej,
- ograniczenia emisji do powietrza w energetyce i przemyśle, modernizację kotłowni,
- zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- podjęcie działań promocyjnych i doradztwa związanego z wdrażaniem pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- rozbudowę sieci gazowej na obszarze gminy i zwiększenie liczby odbiorców,
- wspierania indywidualnych inwestycji polegających na zmianie ogrzewania węglowego na olejowe,

²¹ Dalej także: *Studium*.

²² Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z 28 sierpnia 2019 r.

- prowadzenie systematycznej edukacji ekologicznej na temat oszczędności energii cieplnej i elektrycznej, stosowania proekologicznych nośników energii oraz o szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych.

Dla działań przyjętych w *Programie ochrony środowiska* nie określono harmonogramu i przewidywanych kosztów ich realizacji, a także zasad monitorowania i sprawozdawczości.

Prawo ochrony środowiska w art. 17 zobowiązuje burmistrzów gmin do sporządzenia gminnych programów ochrony środowiska, a w art. 18 do sporządzenia co dwa lata raportu z wykonania tego programu oraz przedstawienia go radzie gminy, a następnie do przekazania go organowi wykonawczemu powiatu.

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska .... w art. 14 stanowi, że programy ochrony środowiska uchwalone przed wejściem w życie ustawy zachowywały swoją ważność na czas na jaki zostały uchwalone, jednak nie dłużej niż do 31 grudnia 2016 r. oraz że w przypadku konieczności aktualizacji programu ochrony środowiska rada gminy uchwała nowy program ochrony środowiska.

[akta kontroli str. 527-604, 641]

Zastępca Burmistrza Andrzej Jędruszek²³ wyjaśnił, że *Prawo ochrony środowiska* nie określa, na jaki okres powinien zostać uchwalony program ochrony środowiska ani jak często musi być opracowywany. Pracownicy wydziału odpowiedzialnego Urzędu posiadali wiedzę o konieczności zaktualizowania programu i tą informację przekazali Burmistrzowi wraz z określeniem kosztów jej wykonania. Burmistrz po przeanalizowaniu sprawy, biorąc pod uwagę wysokie koszty wykonania aktualizacji i małą przydatność przedmiotowego dokumentu podjął decyzję, iż nie będzie ona wykonywana.

[akta kontroli str. 527-603, 637]

Poza wyżej wymienionymi dokumentami, wymaganymi prawem, Rada Miejska w Pleszewie przyjęła *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej*²⁴, uchwałą Nr IX/85/2015 z dnia 25 października 2015 r.²⁵ *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej* był kluczowym elementem przy ubieganiu się przez Gminę o wsparcie ze środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć rozwijających gospodarkę opartą na efektywności energetycznej, wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniem technologii ograniczających emisję gazów cieplarnianych.

W roku bazowym 2013 całkowita emisja CO₂ wyniosła 181 335 Mg, PGN zakładał w 2020 r. poziom emisji 190 180 Mg, czyli wzrost w stosunku do roku bazowego o 8 845 Mg (4,88%). Ponadto, dla 2020 r. założono całkowite zużycie energii finalnej 86 237 MWh (redukcja prognozy zużycia o 1 717 MWh, tj. 2%) oraz wzrost energii z OZE do 1 400 MWh w 2020 r., co miało stanowić 5% całkowitego zapotrzebowania na energię Gminy (w 2013 r. w Gminie nie było OZE).

PGN składał się z dwóch części: *Inwentaryzacji dwutlenku węgla*, związanej ze zużyciem energii i paliw na terenie Gminy oraz *Planu działań*, w którym wskazano propozycje działań na lata 2015-2020, przyczyniające się do poprawy efektywności energetycznej Gminy oraz redukcji gazów cieplarnianych:

- montaż instalacji OZE o mocy 400 kW na budynkach użyteczności publicznej, w budżecie miasta zarezerwowano na ten cel 1 120 tys. zł,

²³ Pismo znak: GK.7021.79.6.E.2019 z dnia 04 września 2019 r.

²⁴ Dalej także: PGN.

²⁵ Zmieniony uchwałą nr X/122/2015 z dnia 17 grudnia 2015 r.

- wymiana energooszczędnych oświetleń w obiektach publicznych, oszczędność roczna zużycia energii elektrycznej 90,6 MWh, przewidywany koszt inwestycji – 45 3 tys. zł,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji CO₂ 216,1 Mg rocznie, szacowany koszt inwestycji 7 000 tys. zł,
- modernizacja oświetlenia ulicznego, efekt ekologiczny w postaci ograniczenia zużycia energii w wysokości 317,1 MWh oraz redukcji emisji CO₂ w ilości 282,2 Mg w roku, planowany koszt inwestycji wyniósł 1 576 tys. zł.

[akta kontroli str. 69-76,174-178, 194, 235]

W badanym okresie samorząd Województwa Wielkopolskiego dwukrotnie, w 2013 r.²⁶ i w 2017 r.²⁷, przyjął *Program Ochrony Powietrza dla strefy wielkopolskiej w zakresie pyłu PM₁₀, PM_{2,5} oraz B(a)P*²⁸.

Program ochrony powietrza z 2013 r. w analizie wyników pomiarów pyłów i gazów zawieszonych nie uwzględniono Pleszewa. Zidentyfikowano główne przyczyny przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ oraz docelowego dla benzo(a)pirenu w analizowanej strefie. Dokonano ogólnej analizy działań przyczyniających się do poprawy jakości powietrza, jakie są prowadzone na terenie strefy i ich efektów. Przeprowadzono analizę prognozowanych efektów działań niewynikających bezpośrednio z *POP* w wojewódzkich, powiatowych i gminnych programach ochrony środowiska, strategiach rozwoju, planach zagospodarowania przestrzennego. Ponadto wykonano analizę możliwych kierunków działań naprawczych i dokonano wyboru kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu, po uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych, społeczno-ekonomicznych i możliwości technicznych.

W ramach *POP* z 2013 r. opracowano *PGN*, którego realizacja znalazła się w harmonogramie zadania: *Stworzenie systemu zachęt do wymiany systemów grzewczych*. Celem zadania było systemowe zaplanowanie i realizacja działań prowadzących do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza na obszarze miasta z wielu indywidualnych źródeł ciepła niezależnie od formy własności lokalu mieszkalnego. W założeniu, Program miał znacznie ułatwić realizację zadań związanych z ograniczaniem emisji z indywidualnych systemów grzewczych.

W *Programie Ochrony Powietrza z 2017 r. w zakresie Gminy Pleszew* wykazano przekroczenie:

- dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2015 r. na obszarze 0,31 km², na którym narażonych na utratę zdrowia było 808 osób, a maksymalne stężenie pyłu wyniosło 43 µg/m³,
- dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} w 2015 r. było na obszarze 6,13 km², na którym narażonych na utratę zdrowia było 10 432 osoby, a maksymalne stężenie pyłu wyniosło 35,9 µg/m³,
- stężenia benzo(a)pirenu na obszarze 50,38 km², na którym przebywało 20 840 osób, stężenie maksymalne wyniosło 4,59 ng/m³.

²⁶ Uchwała Nr XXXIX/769/13 Sejmiku województwa wielkopolskiego z dnia 25 listopada 2013 r., Dz.U. Woj. Wielkopolskiego z 2013 r. poz. 7401.

²⁷ Uchwała Nr XXXIII/853/17 Sejmiku województwa wielkopolskiego z dnia 24 lipca 2017 r., Dz.U. Woj. Wielkopolskiego z 2017 r. poz. 5320.

²⁸ Dalej także: *POP*.

Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji działań do 2020 r. zakładał modernizację lub likwidację ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej (tam gdzie istnieją możliwości techniczne i ekonomiczne), prowadzenie działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza z indywidualnych systemów grzewczych, wzmocnienie kontroli gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów.

Gmina miała stworzyć system zachęt ze środków własnych lub źródeł zewnętrznych, w formie dotacji celowych na realizację zadań likwidacji lub wymiany starych kotłów na paliwo stałe, obejmujący:

- prowadzenie działań zmierzających do podłączenia do sieci ciepłej lokali ogrzewanych w sposób indywidualny ze starych urządzeń grzewczych, zasilanych paliwami stałymi, wraz z ich likwidacją,
- prowadzenie działań zmierzających do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe (głównie na węgiel) na: nowe kotły zasilane paliwem gazowym, ogrzewanie elektryczne, nowe kotły zasilane olejem opałowym, nowe kotły węglowe zasilane automatycznie spełniające wymogi ekoprojektu lub wymogi dotyczące klasy 5 wg normy PN-EN 303-5:2012.
- ograniczenie strat ciepłych należało realizować poprzez: wymianę okien i drzwi na szczelne, z niskim współczynnikiem przenikania ciepła, docieplenie ścian budynków, docieplenie stropodachów.

Dla Gminy ustalono wymagany efekt redukcji zanieczyszczeń w wysokości 34%, w tym dla pyłów PM10 – 92,7 Mg/rok, PM2,5 - 91,3 Mg/rok, benzo(a)pirenu 0,045 Mg/rok. Działania miały objąć 233 835 m² powierzchni lokali mieszkalnych, a koszt inwestycji miał wynieść 21 790 tys. zł.

Uchwałą Rady Miejskiej nr XX/247/2017 r. z dnia 23 lutego 2017 r. określono zasady udzielania dotacji celowej z budżetu gminy na zadania z zakresu poprawy jakości powietrza na terenie Gminy²⁹. Na tej podstawie wprowadzono plan wymiany starych pieców węglowych na nowocześniejsze oraz gazowe, a także kotłów grzewczych i nowych instalacji centralnego ogrzewania celem zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza. Na wymianę starych pieców podmioty gospodarcze i mieszkańcy mogli otrzymać dotację celową.

[akta kontroli str. 443-463, 660-675]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Burmistrz nie sporządził *Programu ochrony Środowiska*, wymaganego na podstawie art. 14 *ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw*. W świetle tego przepisu uchwalony w Gminie *Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Pleszew na lata 2005-2007 z uwzględnieniem perspektywy na 2008-2011* nie spełniał wymogu aktualności i jako program uchwalony przed wejściem w życie ustawy (5 września 2014 r.) zachowywał swoją ważność na czas na jaki zostały uchwalony, co w tym przypadku oznaczało koniec 2011 r.

W świetle przytoczonych powyżej przepisów NIK nie podziela argumentacji Zastępcy Burmistrza, sugerujących iż przepisy nie określają, kiedy nowy program ochrony środowiska powinien być uchwalony. NIK wskazuje też, że Burmistrz nie jest władny decydować o nierealizowaniu określonych ustawami wyznaczonych mu obowiązków. Wysokie koszty wykonania aktualizacji nie mogły więc stanowić usprawiedliwienia dla zaniechania wykonania przedmiotowego obowiązku. Stwierdzenie o małej przydatności

²⁹ W latach 2017 – 2018 Uchwała była czterokrotnie zmieniana, uszczegółowiając zakres finansowy i rzeczowy pomocy.

przedmiotowego dokumentu, jako powódzie decyzji o jego niesporządzeniu, świadczy – podobnie, jak w przypadku nieopracowaniu Założeń do Planu Zaopatrzenia – o niezrozumieniu roli strategii działania w obszarze lokalnej polityki energetycznej.

2.2 System monitorowania realizacji celów określonych w planach rozwoju przedsiębiorstw energetycznych i dokumentach strategicznych Gminy

Opis stanu faktycznego

Urząd Gminy nie opracował procedur dotyczących bieżącego monitoringu realizacji planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w zakresie ich zgodności z potrzebami Gminy w tym zakresie. Nie wyznaczono również w Urzędzie pracowników odpowiedzialnych za prowadzenie takiego monitoringu.

W Urzędzie w okresie objętym kontrolą nie stosowano procedur w zakresie monitorowania i oceny stopnia realizacji celów/zadań dotyczących bezpieczeństwa energetycznego Gminy określonych w jej dokumentach strategicznych.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej z 2015 r. zakładał ewaluację i monitoring polegający na zbieraniu informacji o postępach realizacji i osiągniętych efektach określonych w nim działaniach. Nie przewidziano natomiast sporządzania sprawozdań z realizacji przyjętego *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej*.

[akta kontroli str. 70-235]

W przyjętym przez Gminę w 2005 r. *Programie Ochrony Środowiska* nie określono zasad monitoringu określonych w nim zadań oraz zasad sporządzania sprawozdań z jego realizacji, o których mowa w art. 18 ust. 2 *Prawa ochrony środowiska*. Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew nie sporządzał i nie przekazywał co dwa lata Radzie Gminy sprawozdań z realizacji *Programu Ochrony Powietrza*.

Programy Ochrony Powietrza z 2013 r. i 2017 r. zobowiązywały burmistrzów miast i gmin do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych w danym roku i przekazywania ich samorządowi wojewódzkiemu w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku. Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew nie sporządzał i nie przekazywał samorządowi województwa wielkopolskiego sprawozdań z realizacji działań naprawczych w ramach realizacji *Programu Ochrony Powietrza*.

[akta kontroli str. 525-604, 696]

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd Gminy nie opracował procedur dotyczących bieżącego monitoringu planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych, w tym analizy ich zgodności z celami określonymi w dokumentach strategicznych Gminy.
2. Burmistrz nie sporządzał i nie przekazywał Samorządowi Województwa Wielkopolskiego sprawozdań z realizacji działań naprawczych w danym roku w zakresie ochrony powietrza, do czego był zobowiązany przyjętym przez ten Samorząd w 2017 r. *Programie Ochrony Powietrza* dla województwa wielkopolskiego w 2017 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania Gminy w zakresie kształtowania polityki energetycznej. Przy braku *Założeń do Planu Zaopatrzenia* Burmistrz nie zapewnił określenia kierunków działań, związanych z realizacją zadań w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe w innych strategicznych dokumentach. Nie wykonał m.in. obowiązku sporządzenia aktualnego *Programu ochrony środowiska*, wymaganego *Prawem ochrony środowiska* po jego nowelizacji z 2014 r. Urząd nie zapewnił sobie ponadto skutecznego monitoringu w zakresie

realizacji działań określonych w *Programie ochrony środowiska oraz Planie Gospodarki Niskoemisyjnej*.

OBSZAR

3. Działania w zakresie zapewnienia dostępności energii elektrycznej, ciepła i gazu

System elektroenergetyczny

Opis stanu faktycznego

Dla polepszenia zasilania w energię elektroenergetyczną w Gminie, w *Studium* z 2016 r. i 2018 r., przewidziano realizację następujących działań:

- sukcesywna przebudowa i remonty istniejących sieci średniego i niskiego napięcia i stacji transformatorowych oraz realizacji nowych sieci i stacji,
- rezerwacja terenów pod stacje transformatorowe z uwzględnieniem powiązań z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi, na nowoprojektowanych terenach inwestycyjnych,
- modernizacja i rozbudowa systemu energetycznego miasta poprzez realizację drugiego głównego punktu zasilania miasta w rejonie ul. Bałtyckiej i ogrodów działkowych,
- budowa nowych linii WN 110 kV.

Planowane tereny rozwojowe miał uwzględniać dostęp do sieci elektroenergetycznej i możliwości zasilania nowych odbiorców. Ustalone w *Studium* kierunki rozwoju sieci elektroenergetycznej uwzględnione były przy sporządzaniu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Miasta i Gminy Pleszew. W celu zabezpieczenia mieszkańców przed promieniowaniem niejonizującym powodowanym przez linie wysokiego napięcia, wyznaczono strefy zakazu lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usług publicznych.

Po trzech latach obowiązywania *Studium* z 2016 r., lokalizacja nowego odcinka sieci elektroenergetycznej 110 kV znalazła się w obowiązującym w 2019 r. miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego *Szosa Jarocińska* dla części wsi Kowalew i Korzkwy w Gminie Pleszew.

Projekty inwestycji energetycznych przekazywane są do zaopiniowania do Spółek Energa-Operator, PGNiG i Gaz-System³⁰, w następstwie czego w planach miejscowych uwzględniane były opinie w/w jednostek.

Plan rozwoju Energa-Operator na lata 2014–2019 obejmował m.in. następujące zadania inwestycyjne na obszarze Miasta i Gminy Pleszew:

- budowa linii 110 kV dwutorowej o długości 33 km Ostrów-Pleszew,
- budowa linii 110 kV dwutorowej o długości 30,5 km Pleszew-Jarocin,
- budowa 62 stacji słupowych,
- wymiana kabli na długości 860 m.

Realizując zadania ujęte w planach rozwoju, w latach 2014-2019 na terenie Gminie wykonano:

- budowę dwutorowej linii 110 kV Ostrów-Pleszew o długości 33 km, wartość inwestycji 22 300 tys. zł, wydatkowano 11 300 tys. zł,
- budowę dwutorowej linii 110 kV Pleszew-Jarocin o długości 30,5 km, wartość inwestycji 22 000 tys. zł, wydatkowano 8 000 tys. zł,
- modernizację sześciu linii napowietrznych ciągu SN Jarocin-Pleszew-Kotlin-Kalisz oraz wybudowano 28 km linii niskiego napięcia. Wartość inwestycji wyniosła 2 287,6 tys. zł.

³⁰ Pomimo braku obowiązku opiniowania projektów planów z tymi jednostkami

- awaryjną wymianę kabli linii niskiego napięcia o długości 3,5 km, wydatkowano 924 tys. zł,
- remont trzech stacji transformatorowych przy ulicach: Stare Targowisko, Generała Hallera i Solskiego, za kwotę 1 039 tys. zł,
- modernizację linii napowietrznych niskiego i średniego napięcia na terenie Gminy Pleszew za kwotę 827,8 tys. zł ,
- wymianę 32 łączników z telesterowaniem w liniach napowietrznych średniego napięcia za kwotę 1 440 tys. zł.

Wartość zrealizowanych inwestycji w latach 2015-2018 wyniosła 61 780,2 tys. zł.

Spośród zadań ujętych w planach rozwoju Energa-Operator do realizacji w latach 2014-2018 na terenie Gminy Pleszew, do końca sierpnia 2019 r., zakończono lub znajdowały się w stanie realizacji 24 inwestycje. Do końca 2020 r. w planach rozwoju założono realizację kolejnych 14 inwestycji.

Nie zrealizowano drugiego punktu zasilania miasta przewidzianego w *Studium*, planowanego przy ul. Bałtyckiej. Istniejący GPZ przy ul. Piaski został zmodernizowany i rozbudowany i obecnie zaspokaja potrzeby energetyczne miasta.

[akta kontroli str. 605-625, 638]

System ciepłowniczy

W prognozie zapotrzebowania na energię ciepłą do 2020 r. wykorzystano dane na temat prognozy ogólnej powierzchni użytkowych mieszkań [m²] przyjmując jednocześnie, że struktura zużycia paliw na cele grzewcze nie zmieni się znacząco do 2020 r. oraz, że zapotrzebowanie na energię ciepłą na 1 m² również nie zmieni się znacznie w okresie prognozy.

Pod budownictwo wielorodzinne wskazywane były tereny z bliskim dostępem do sieci gazowniczej. Pozostałe budynki mieszkalne były zasilane z węglowych kotłowni lokalnych, a domy jednorodzinne piecami węglowymi. W roku 2015 w Gminie było 2 244 odbiorców ciepła, a w roku 2017 – 2 462, co oznacza wzrost o 9,74%.

Zapotrzebowania na energię ciepłą trzech kotłowni gazowych systematycznie wzrastało: 542 866,55 GJ w 2000 r., 641 184,58 GJ w roku 2013, prognoza na 2020 r. wskazuje na wzrost zapotrzebowania na energię ciepłą do wysokości 706 023,88 GJ.

Spośród trzech kotłowni gazowych stanowiących własność spółdzielni mieszkaniowych, ostatnia z nich, zaopatrującą w ciepło budynki spółdzielni mieszkaniowej Taczanów Drugi, oddana została do eksploatacji w 2015 r. Dysponuje ona dwoma kotłami o mocy 1,6 MW i 1,3 MW. Kotłownia ta zasilala sieć ciepłowniczą o łącznej długości 0,275 km, w tym sieć przesyłowa 0,214 km oraz przyłącza 0,061 km. Zamówiona moc ciepła w tej kotłowni w latach 2015-2018 wynosiła 0,834 MW, dostarczając odbiorcom 7 100 GJ-7 700 GJ ciepła.

[akta kontroli str. 140-143, 423, 431-433, 462]

System gazowniczy

W ocenie Urzędu, na terenie Gminy występują niedostatki budowy sieci gazowniczej i istnieje potrzeba jej rozszerzenia.

Gmina w latach 2000–2003 realizowała inwestycję pn. *Likwidacja niskich emisji poprzez wykonanie kompleksowej gospodarki ciepłej i gazyfikacji Miasta i Gminy Pleszew*. Projekt ten zakładał doprowadzenie gazu do wszystkich miejscowości Gminy. W ramach inwestycji dla potrzeb gazyfikacji Gminy wybudowano 30,6 km sieci gazowej średniego ciśnienia, w wyniku czego sieć gazowa została doprowadzona do Miasta Pleszew oraz miejscowości Kowalew, Zielona Łąka, Lenartowice, Baranówek, Nowa Wieś i Taczanów oraz wykonano 257 przyłączy gazowych.

W *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej* z 2015 r. podano, że w 2013 r. zużycie gazu ziemnego wynosiło ogółem 5 077 400 m³ a prognoza na 2020 r. przewidywała, że zużycie to wynosić będzie 5 662 387 m³.

[akta kontroli str. 52]

W *Studium* z 2016 r. i 2018 r. założono gazyfikację wszystkich miejscowości w Gminie.

Realizując rozwój sieci gazowej w Gminie, Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w latach 2015-2018 wykonała 8 inwestycji, w wyniku których wybudowano łącznie 9 972,77 m sieci gazowej oraz dwie stacje gazowe, wartość inwestycji 1 502,4 tys. zł, w tym sześć inwestycji o długości sieci gazowej 7 137,60 m i wartości 1 083,0 tys. zł zrealizowano w Pleszewie. Pozostałe inwestycje w zakresie rozbudowy sieci gazowniczej prowadzone były na terenie miejscowości Kowalew, Krzokwy i Zielona Łąka. Rozwój sieci gazowej w latach 2015-2018 umożliwił wykonanie 32 nowych przyłączy gazowych.

Na lata 2019-2023 PSG przewiduje dalszy rozwój sieci gazowej w Pleszewie oraz miejscowościach Kowalew i Dobra Nadzieja, przy czym nie został określony termin realizacji tych działań.

[akta kontroli str. 52, 139, 335, 395, 432]

Do końca sierpnia 2019 r. Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. nie wykonała gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy DN 700 relacji Odolanów-Wydartowo, przewidzianego w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pleszew* z 2016 r. Zadanie to było na etapie uzgodnień studium projektu ze spółkami gazowymi PGNiG i Gaz-System.

[akta kontroli str. 636-637]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Dostępność energii elektrycznej i gazu dla odbiorców w kontrolowanym okresie zwiększała się. Skala rozwoju sieci gazowniczej była jednak niewielka i dostęp do niej wciąż jest na bardzo niskim poziomie (jedynie w pięciu z 21 miejscowości, ok. 13% ogółu mieszkańców). Biorąc pod uwagę fakt, że od 15 lat kolejne dokumenty planistyczne zakładają gazyfikację wszystkich miejscowości w Gminie, NIK ocenia dotychczasowe działania w tym zakresie jako nieskuteczne.

4. Działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe.

Opis stanu
faktycznego

Działania określone w *Programie ochrony środowiska* z 2005 r. odnoszące się do poprawy stanu powietrza, znalazły odzwierciedlenie w *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Pleszew* oraz *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej* przyjętych przez Radę Miasta i Gminy w 2015 r. Urząd Miasta i Gminy Pleszew nie prowadził monitoringu *Programu Ochrony Środowiska* oraz nie sporządzał sprawozdań z jego realizacji wymaganych art. 18 *Prawa ochrony środowiska*. Kierunki działań dotyczące ochrony powietrza określone w *Programie Ochrony Powietrza* pokrywały się z działaniami w tym zakresie przyjętymi w dokumentach strategicznych Gminy i były realizowane w ramach tych działań.

W *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Pleszew 2015–2023* wskazany został cel strategiczny 1. *Rozwój infrastruktury* z celem operacyjny 1.1 *Poprawę stanu środowiska naturalnego*, który miła być realizowany między innymi poprzez: termomodernizację obiektów użyteczności publicznej i innych, opracowanie i wdrażanie programu

gospodarki niskoemisyjnej oraz inwestycjami w odnawialne źródła energii. Przyjęty dla celu operacyjnego wskaźnik *Liczba obiektów publicznych objętych termomodernizacją* w kolejnych latach osiągnął wartości: 0 szt. w 2015 r., 0 szt. w 2016 r., 2 szt. w 2017 r. i 1 szt. w 2018 r.

Działania w zakresie: termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej i innych oraz odnawialnych źródeł energii, zrealizowano w następujący sposób:

- w 2015 r.
  - przebudowa nieruchomości przy Placu Kościelnym 1, obejmująca ocieplenie budynku, wymianę stolarki okiennej, doprowadzenie instalacji gazowej i budowę nowej kotłowni oraz wymianę oświetlenia,
  - remont budynku OSP w Rokutowie, obejmujący ocieplenie budynku remizy wraz z wymianą okien,
  - remont Sali wiejskiej w Suchorzewie, zainstalowano nową kotłownię, wymieniono i ocieplono dach budynku oraz wymieniono okna.
- w 2017 r.
  - zakupu i montażu gazowego kotła grzewczego w miejsce pieca węglowego w przedszkolu w Marszewie,
  - termomodernizacja budynku szkoły w Sowinie Błotnej oraz przedszkola nr 2 w Pleszewie,
  - rozpoczęto realizację zadania *Instalacja OZE w budynkach użyteczności publicznej Miasta i Gminy Pleszew* – zadania w trakcie realizacji, w 2017 r. wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową oraz złożono wniosek do dofinansowania w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2017-2020, planowane zakończenie realizacji zadania w 2020 r.
- w 2018 r.
  - termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Publicznych w Taczanowie Drugim,
  - wykonanie instalacji elektrycznej i gazowej w celach grzewczych w nowej siedzibie Domu Kultury w Pleszewie.
- w 2019 r.
  - termomodernizacja budynku biblioteki w Pleszewie oraz budowa oświetlenia ulicy Ogrodowej i Kolejowej w Pleszewie - w trakcie realizacji.

[akta kontroli str. 451-459, 502]

W *Strategii* zakładano również zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. W Gminie Pleszew, zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych realizowano poprzez działalność edukacyjną i informacyjną, w tym o dostępnych środkach zewnętrznego finansowania. Realizacja działania uzależniona była od zaangażowania kapitału pozostającego w rękach osób prywatnych, zatem rola gminy ograniczała się tylko do działalności wspierającej przeprowadzenie inwestycji.

Uchwałą Nr XX/247/2017 Rady Miejskiej w Pleszewie z dnia 23 lutego 2017 r. w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji celowej na zadania z zakresu poprawy jakości powietrza na terenie Miasta i Gminy Pleszew przyznawano mieszkańcom dotację. Dotacje mogły być udzielane na przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza (celem zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów drobnych emitowanych ze źródeł niskiej emisji) oraz ograniczenie emisji innych substancji mogących wpływać na przekroczenie standardów jakości powietrza.

Wnioski o dotacje mogli zgłaszać wszyscy mieszkańcy Gminy. W latach 2017–2019 mieszkańcom Gminy na działania polegające na wymianie starych pieców grzewczych

udzielono dotacji w łącznej kwocie 512 035 zł. W 2017 r. do Urzędu Miasta i Gminy wpłynęło 45 wniosków o dofinansowanie projektów związanych z ochroną powietrza, a wypłacona kwota wyniosła 172 098,01 zł, w 2018 r. złożono 58 wniosków, a wypłacono 271 796,84 zł, do dnia 30 czerwca 2019 r. złożono 55 wniosków na kwotę 275 000,00 zł, z czego do dnia 1 sierpnia 2019 r. rozliczono 14 umów na kwotę 68.140,00 zł.

Dzięki tym działaniom, w latach 2017-2019 wyeliminowano z użycia 117 starych pieców opalanych węglem, zastępując je 87 piecami gazowymi, 29 nowoczesnymi piecami węglowymi opalonymi węglem i peletem oraz w jednym przypadku zastosowano ogrzewania elektryczne. Ponadto w dwóch przypadkach, w celu polepszenia jakości powietrza wokół obiektu, dokonano montażu wyciągu spalin z budynków przemysłowych.

Gmina przed uruchomieniem dotacji celowej nie przeprowadzała inwentaryzacji, a bodźcem do podjęcia działań był pogarszający się stan powietrza atmosferycznego poparty odczytami z czujników jakości powietrza oraz umieszczenie Miasta Pleszewa na 14 miejscu wśród najbardziej zanieczyszczonych miast Europy w raporcie *World Health Organisation* z 2017 r. Miasto i Gmina Pleszew, jako beneficjent projektu *HUMAN SMART CITIES Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców* podjęło działania w celu zinwentaryzowania do końca 2019 r. źródeł ciepła na terenie miasta Pleszew, a do końca roku 2020 zinwentaryzowany zostanie teren całej Gminy. Ankiety inwentaryzacyjne oprócz informacji dotyczących posiadanych źródeł ciepła zawierają pytania dotyczące posiadanych instalacji fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych.

[akta kontroli str. 44, 460, 635, 637-641]

W przyjętym w 2015 r. *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta i Gminy Pleszew* na lata 2015 – 2020, określono dziesięć działań, których realizacja miała wpłynąć na poprawę stanu powietrza w Gminie. Według stanu na koniec 2018 r. ich realizacja była następująca:

- *Montaż odnawialnych źródeł energii w obiektach publicznych* – szacowany koszt 1 120,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: *wyprodukowana energia z OZE oraz moc zamontowanych instalacji*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii elektrycznej 160 MWh/rok i redukcja emisji 142,4 MgCO₂/rok. Działanie w trakcie realizacji – opis w części realizacji *Strategii*.
- *Wymiana energochłonnego oświetlenia w obiektach publicznych* – szacowany koszt 45,3 tys. zł, wskaźnik realizacji: *ilość zamontowanych punktów świetlnych*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii w wysokości 90,55 MWh/rok i redukcja emisji o 80,6 MgCO₂/rok. Realizacja działania – wymieniono 103 punkty świetlne, poniesione wydatki 41,8 tys. zł, osiągnięty efekt ekologiczny: ograniczenie zużycia energii elektrycznej o 84,18 MWh/rok i emisji CO₂ w ilości 74,49 Mg/rok.
- *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej* - szacowany koszt 7 000,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: *ilość zamontowanych obiektów, zużycie energii cieplnej przed i po modernizacji*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii w wysokości 952,0 MWh/rok i redukcja emisji o 216,08 MgCO₂/rok. Realizacja działania – w trakcie realizacji, termomodernizacją objęto 4 budynki - opis w części realizacji *Strategii*.
- *Modernizacja oświetlenia ulicznego* - szacowany koszt 1 575,8 tys. zł, wskaźnik realizacji: *zużycie energii elektrycznej na cele oświetleniowe przed i po modernizacji, ilość zmodernizowanych opraw*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii w wysokości 317,05 MWh/rok i redukcja emisji o 282,18 MgCO₂/rok. Realizacja działania – wymieniono 120 opraw świetlnych, poniesione wydatki

947,8 tys. zł, osiągnięty efekt ekologiczny: ograniczenie zużycia energii elektrycznej o 191,80 MWh/rok i emisji CO₂ w ilości 169,73 Mg/rok.

- *Budowa przyłączy gazowych do domów jednorodzinnych* - szacowany koszt 6 000,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: nieokreślony, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii - nieokreślony i redukcja emisji o 419,08 MgCO₂/rok. Realizacja działania – w trakcie realizacji, wykonano 237 przyłączy gazowych do domów jednorodzinnych, poniesione wydatki 7 110,0 tys. zł, osiągnięty efekt ekologiczny: ograniczenie emisji CO₂ w ilości 496,61 Mg/rok.
- *Rozwój rozproszonych źródeł energii – małe instalacje* - szacowany koszt 2 800,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: *wyprodukowana energia z OZE, moc zamontowanych instalacji*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii w wysokości 400,00 MWh/rok i redukcja emisji o 356,00 MgCO₂/rok. Realizacja działania – w trakcie realizacji.
- *Rozproszone odnawialne źródła energii w Mieście i Gminie Pleszew* - szacowany koszt 1 600,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: *wyprodukowana energia z OZE, moc zamontowanych instalacji*, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii w wysokości 1 000,00 MWh/rok i redukcja emisji o 1 311,10 MgCO₂/rok. Realizacja działania – w trakcie realizacji.
- *Poprawa jakości powietrza w Mieście Pleszew* - szacowany koszt 2 800,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: ilość zmodernizowanych źródeł ciepła, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii - nieokreślony i redukcja emisji o 2 400,16 MgCO₂/rok. Realizacja działania – w ramach dotacji Urzędu Miasta i Gminy zmodernizowano 117 źródeł ciepła, poniesione wydatki 2 204,0 tys. zł, osiągnięty efekt ekologiczny: ograniczenie emisji CO₂ w ilości 1 889,27 Mg/rok.
- *Termomodernizacja budynków mieszkalnych* – szacowany koszt 7 500,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: ilość zmodernizowanych obiektów mieszkalnych, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii - nieokreślony i redukcja emisji o 2 417,30 MgCO₂/rok. Realizacja działania – realizacja przez mieszkańców Gminy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, Urzędu Miasta i Gminy nie dysponuje danymi dotyczącymi termomodernizacji budynków przeprowadzonych przez mieszkańców, w latach 2015-2018 Wspólnota Mieszkaniowa przeprowadziła termomodernizację sześciu bloków mieszkalnych.
- *Rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego* – szacowany koszt 5 521,0 tys. zł, wskaźnik realizacji: ilość wybudowanych domów pasywnych i energooszczędnych, efekt ekologiczny: redukcja zużycia energii - nieokreślony i redukcja emisji o 619,95 MgCO₂/rok. Realizacja działania – realizacja uzależniona od zaangażowania kapitału osób prywatnych, Urząd Miasta i Gminy prowadzi działania wspierające inwestycje – edukacyjne i informacyjne o możliwości pozyskania dofinansowania dla tego działania.

[akta kontroli str. 44, 444-463, 476-518, 635, 637-641]

Według opinii Burmistrza³¹, cele dotyczące ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko w przypadku powyższych inwestycji zostały osiągnięte, ale nie wszystkie przez Urząd zostały zwymiarowane.

[akta kontroli str. 448-463]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Działania Gminy w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza powodowanego przez system zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe były na

³¹ Pismo znak: GK.7021.79.3.E.2019 z dnia 1 sierpnia 2019 r.

niewielkim poziomie zaawansowania. NIK zauważa, że w *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej* przyjęte zostały działania, których realizacja uzależniona była od podmiotów niezależnych od Gminy (np. *Termomodernizacja budynków mieszkalnych i Rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego*), a Gmina nie zapewniła w przyjętych programach mechanizmów monitorowania realizacji. Ponadto Gmina tylko w odniesieniu do niektórych projektów, dysponowała informacjami o osiągniętych efektach ekologicznych. Dane te wskazują, że założone efekty ekologiczne: ograniczenie zużycie energii oraz redukcja emisji CO₂, dotychczas nie zostały osiągnięte.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnić realizację obowiązku opracowania i przyjęcia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*.
2. Zapewnić Urzędowi Miasta i Gminy Pleszew wszystkich danych informacji niezbędnych do rzetelnego wykonywania przez Gminę zadań własnych w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe zgodnie z art. 18 *Prawa energetycznego*.
3. Wdrożyć system bieżącego monitoringu zgodności planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych z założeniami do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz realizacji wyznaczonych w strategicznych dokumentach Gminy celów związanych z zaopatrzeniem w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na jej obszarze.
4. Opracować aktualny *Program Ochrony Środowiska*, wymagany na podstawie art. 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – *Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw*.
5. Zapewnić wykonywanie obowiązku przedkładania marszałkowi Województwa Wielkopolskiego sprawozdań z realizacji działań naprawczych wynikających z *Programu Ochrony Powietrza dla województwa wielkopolskiego*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

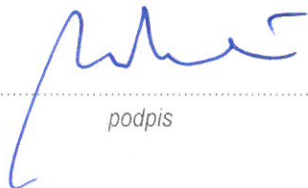
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 25 listopada 2019 r.

Kontroler
Adam Zaborski
główny specjalista kp.

-----
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Lech Oniszczenko

-----
podpis